

MESSAGE OF THE MENORAH

ספר שמות פרק כה, פס' לא-מ

ועשית מנורת זהב טהור מקשה תעשה המנורה רכה וקנה גביעיה כפתריה ופרחיה ממנה יהיו: וששה קנים יצאים מצדיה שלשה קני מנרה מצדה האחד ושלשה קני מנרה מצדה השני: שלשה גבעים משקדים בקנה האחד כפתר ופרח ושלשה גבעים משקדים בקנה האחד כפתר ופרח בן לששת הקנים היצאים מן המנרה:

ובמנרה ארבעה גבעים משקדים כפתריה ופרחיה: וכפתר תחת שני הקנים ממנה וכפתר תחת שני הקנים ממנה לששת הקנים היצאים מן המנרה:

כפתריהם וקנתם ממנה יהיו כלה מקשה אחת זהב טהור: ועשית את נרתיה שבעה והעלה את נרתיה והאיר על עבר פניה: ומלקתיה ומחתתיה זהב טהור:

כפר זהב טהור יעשה אתה את כלה כלים האלה: וראה ועשה בתבניתם אשר אתה מראה בהר: {ס}

ספר זכריה פרק ד, פס' ב-יז

ויאמר אלי מה אתה ראה (ויאמר) [ואמר] ראיתי והנה מנורת זהב כלה וגלה על ראשה ושבעה נרתיה עליה שבעה ושבעה מוצקות לנרות אשר על ראשה:

ושנים זיתים עליה אחד מימין הגלה ואחד על שמאלה:

ואען ואמר אלי המלאך הדבר בי לאמר מה אלה אדני:

ואען המלאך הדבר בי ויאמר אלי הלוא ידעת מה יהמה אלה ואמר לא אדני:

ואען ויאמר אלי לאמר זה דברי הוזה אל זרובבל לאמר לא בחיל ולא בלח פי אס-ברוחי אמר יהוה צבאות: מי אתה הר הגדול לפני זרובבל למישר והוציא את האבן הראשה תשאות חן חן לה: {פ}

ויהי דברי הוזה אלי לאמר:

ידי זרובבל יסדו הבית הזה וידי תבצענה וידעת כי יהוה צבאות שלחני אליכם:

כי מי בז ליום קטנות ושמוחו וראו את האבן הבדיל ביד זרובבל שבעה אלה עיני יהוה המה משוטטים בכל הארץ:

ואען ואמר אליו מה שני הזיתים האלה עלימין המנורה ועל שמאלה:

ואען שנית ואמר אליו מה שתי שבלי הזיתים אשר ביד שני צנתרות הזרב המריקים מעליהם הזרב:

ויאמר אלי לאמר הלוא ידעת מה אלה ואמר לא אדני:

ויאמר אלה שני בני היצהר העמדים על אדון כלה ארץ:

1) רב חיים הכהן, תלמידו של הרב חיים ויטאל, טור ברקת ס, תקעב ס"ק ג

ט"ו בשבט שהוא ראש השנה לאילנות, וכבר נתבאר מה שאמר בזוהר ממה שאמר ראש השנה לאילנות ולא שנינו ראש השנה לאילן, משמע שהוא ראש השנה לכל איש ישראל, כי האדם מכונה לאילן שנאמר כי האדם עץ השדה.

2) מהר"ל, נצח ישראל פ"ז ד"ה "כי באמת"

בעוד ששורשי העץ טמונים בקרקע הרי ששורשיו של האדם הם למעלה כי הנשמה הוא שורש שלו, והיא מן השמים... כי העץ שורשו למטה, כי העץ חיותו מן האדמה, והאדם חיותו נשמתו מן השמים.

Shevat – Blossoming of the Almond – What do WE see? I

3 ספר ירמיהו פרק א

א) דברי ירמיהו בן חלקיהו מן הכהנים אשר בענתות בארץ בנימן ב) אשר היה דבר ידוד אליו בימי יאשיהו בן אמון מלך יהודה בשלש עשרה שנה למלכו ג) ויהי בימי הוֹקִים בן יאשיהו מלך יהודה עד תם עשתי עשרה שנה לצדקיהו בן יאשיהו מלך יהודה עד גלות ירושלים בחדש החמישי ד) ויהי דבר ידוד אלי לאמר ה) בטרם אצורף אֶצְרָף־וּ {בטרם ידעתיך וטרם תצא מרחם הקדשתיך נביא לגוים נתתיך ו) ואמר אהה אדני ידוד הנה לא ידעתי דבר כי נער אנכי ז) ויאמר ידוד אלי אל תאמר נער אנכי כי על כל אשר אשלחך תלך ואת כל אשר אצורף תדבר ח) אל תירא מפניהם כי אתך אני להצילך נאם ידוד ט) וישלח ידוד את ידו ויגע על פי ויאמר ידוד אלי הנה נתתי דברי בפיך י) ראה הפקדתיך היום הנה על הגוים ועל הממלכות לנתוש ולנתוץ ולהאביד ולהרוס לבנות ולנטוע

יא) ויהי דבר יהוה אלי לאמר מה אתה ראה ירמיהו ואמר מקל שקד אני ראה יב) ויאמר יהוה אלי היטבת לראות כי שקד אני על דברי לעשתו

4 קהלת רבה פרשה יב

וינאץ השקד, זו נבואתו של ירמיה. שנאמר: (ירמיה א') מקל שקד אני רואה. אמר רבי אליעזר: מה השקד הזה, משעת שיניץ, עד שהוא גומר פירותיו, עשרים ואחד יום, כך כל גזרה לא היתה אלא, מי"ז בתמוז עד ט' באב.

5 רש"י ירמיהו פרק א

יב) היטבת לראות - השקד הזה הוא ממחר להוציא פרח קודם לכל האילנות אף אני ממחר לעשות דברי, ומדרש אגדה השקד הזה הוא משעת חניטתו עד גמר בישולו עשרים ואחד יום כמנין ימים שבין שבעה עשר בתמוז שבו הובקעה העיר לתשעה באב שבו נשרף הבית

6 תלמוד בבלי מסכת בכורות דף ח ע"א-ע"ב

ת"ר תרנגולת לעשרים ואחד יום וכנגדה באילן לוז

§ The Gemara cites a *baraita* that discusses the length of gestation for various animals. **The Sages taught that a chicken hatches after twenty-one days, and corresponding to it in length of gestation with regard to trees is the almond,** which ripens twenty-one days after the budding of the flower.

אייתו ליה תרי ביעי א"ל הי דזגתא אוכמתי והי דזגתא חיוורתא אייתי להו איהו תרי גביני אמר להו הי דעיזא אוכמתי והי דעיזא חיוורתא

They brought him two eggs and said to him: Which is the egg of a black hen and which is the egg of a white hen? Rabbi Yehoshua brought them two cheeses, and said to them: Which is the cheese from the black goat and which is from the white goat?

7 מהרש"א, חידושי אגדות על בכורות ח ע"ב

ועוד אייתו תרי ביעי וא"ל הי זוגיתא כוי ע"ד שאמרו בשמעתין תרנגולת לכ"א יום וכנגדו בלוז ואמרינן שרמז ירמיה מקל שקד אני רואה שהם כ"א יום מי"ז בתמוז עד ט' באב והם רמזו לו ימים אלו בזוגיתא אוכמתיא ע"ש הגלות ולפי שיש עוד כ"א ימי סליחה ושמחה מי"ט ראשון של ר"ה עד כ"א תשרי שהוא הושענא רבה יום גמר החתימה כדאיתא במדרשות והוא שרמז לו בזוגתא חיוורתא ג"כ ע"ש ליבון עונות וכך א"ל הרי תרי ביעי שהתולדה מב' זוגיתא הן כולן לבנים ואין ניכר איזה מהשחורה ואיזה מהלבנה כן אין לכם היכר כי מקרה א' יקרה את כולן שהפורעניות והטובות שוים בימים בשיעור א' זה כזה כ"א יום הן ואין כאן מקום תקוה לכם והשיב בדוגמא זה עיזי אוכמתי כוי הן ב' שעירים שהביאו ישראל ביה"כ החיוורתא היא שהיתה לה' והאוכמתא שהיתה לעזאזל והגבינה שהיא התולדה מהן שניהן לבנים שגם השעיר לעזאזל היה מלבין עונותיהם של ישראל שנאמר ונשא השעיר וגוי' וכמ"ש שהיו קושרין בההוא שעיר המשתלח חוט של זהורית וכיון שהגיע למדבר היה מלבין וכן הוא הענין בב' זוגיתא שהיו שניהם תולדותם לכ"א יום ותולדות שניהם היו ביצים לבנים כי הנה שני שיעורים כ"א יום ג"כ תולדותיהן שוין בליבון כי כמו שהכ"א יום שמר"ה עד הושענא רבה תולדות ליבון עון

וכפרה עליהם כן גם ימי כ"א יום פורעניות מ"ז בתמוז עד ט' באב היה תולדות ליבון עונות כי הצרות ויסורין מכפרין כמ"ש הגלות מכפר .

8) העמק דבר על שמות פרק ד' פסוק ב

ב) ויאמר וגו' מזה בידך ויאמר מטה. לא הי' בתורת שאלה. כמו שאלת ה' לבלעם מי האנשים האלה עמך. או ליחזקיהו המלך מה אמרו האנשים האלה ומאין יבואו אליך שנתגלו בזה המשיבים על שאלת ה' כמסתפק ח"ו כידוע במדרש. אבל כאן הית' השאלה כמו שאלת ה' לירמיהו הנביא מה אתה רואה ירמיה' והשיב מקל שקד אני רואה. או סיר נפוח אני רואה מפני צפונה. והית' התשובה היטבת לראות שכונת ההטבה לראות באשר אין ספק שימיה' ראה לפניו עוד חפצים באותו מעמד אבל התבונן כי המקל שקד והסיר נפוח לפניו מפני צפונה. המה המכוין לה'. ומשו"ה א"ל ה' היטבת לראות. שכלך טוב ויפה. כך יוכל להיות שהי' בידו של משה עוד איזה דבר. ומ"מ התבונן משה שכונת ה' על המטה באשר מכבר מצא שהוא ענין נפלא. ובו ראוי שיגולגל ענינים

9) רד"ק על ירמיה פרק א פסוק יא

יא) ויהי דבר ה' - זה היה במראה הראשונה כי בתחלה אמר לו שילך באשר ישלחהו ואחר כן באות' המראה עצמה הראה לו במראה הנבואה מקל שקד כאמרו מקל שקד אני רואה כי ראה המקל בלא עלים ובלא פרחים והתבונן אליו במראה הנבואה והכיר בו שהוא מעץ שקד לפיכך אמר לו היטבת לראות שאילו ראה אותו בעלים ובפרחים מה היתה הטבת הראייה נקל הוא להכיר זה הראה לו האל מקל שקד להיות משל על הפורענות העתידה לבא על ישראל שתבא להם במהרה כמו שעץ השקד ממחר לפרוח יותר משאר העצים לפיכך נקרא שקד כי השקידה ענין המהירות וההשתדלות וכן אמר כי שקד אני על דברי לעשותו ואמר לשקוד על דלתותי יום יום

10) מלבי"ם לספר ירמיה פרק א פסוק יא - חלק באור המלים

יא) מקל - יש הבדל בין מקל, מטה, משענת, המטה היה עשוי לכבוד והיה נושא אותו לפעמים לציין המדרגה, ומציין לפעמים הנשיאות, כמו מטה עז שבט למשול (יחזקאל י"ט י"ד). ואם עשוי להשען עליו הזקן וחלוש כח נקרא משענת, אם יקום ויתהלך בחוץ על משענתו, ואיש משענתו בידו מרוב ימים (זכריה ח' ד') ואם עשוי להכאה נקרא מקל, והוא לרוב ביד הרועים להכות הבהמות, וידך את האתון במקל, ועי' לקמן (מ"ח י"ז)

11) ספר ירמיהו פרק לא

כב) כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל עוד לאמרו את הדבר הזה בארץ יהודה ובעריו בשובי את שבותם יברך יהוה נה צדק הר הקדש כג) וישבו בה יהודה וכל עריו יחדו אפרים ונסעו בעדר כד) כי הרותי נפש עיפה וכל נפש דאבה מלאתי כה) על זאת הקיצתי וארצה וישנתי ערבה לי כו) הנה ימים באים נאם יהוה וזרעתי את בית ישראל ואת בית יהודה זרע אדם וזרע בהמה כז) והיה כאשר שקדתי עליהם לנתוש ולנתוץ ולהרס ולהאבד ולהרע כן אשקד עליהם לבנות ולנטוע נאם יהוה

Tu B'Shevat: Celebrating the Unseen II

12) ירושלמי (שקלים ח ע"א) דן בהגדרות הזמן הקובעות את מועדי עישור בהמה. לדבריו, החנטה בפירות מקבילה לעיבור בבהמה. תחילתו של העיבור אינו נראה במציאות, ולעתים אף המעוברת עצמה טרם יודעת כי מעוברת היא. אולם בשעה זו מתחיל התהליך כבר להתרחש, הכלים מתחילים להיבנות והנשמה נמצאת בגוף]

13) רבינו תם, תוספות ר"ה כז ע"א ד"ה "כמאן"

דאלו ואלו דברי אלהים חיים. ואיכא למימר, דבתשרי עלה במחשבה לבראות ולא נברא עד ניסן.

14) הרב צבי אלימלך שפירא מדינוב, בני יששכר (מאמרי חודש תמוז-אב) מאמר ד

לשיטה הסוברת שבניסן נברא העולם, נמצא שט"ו בשבט הוא ארבעים יום לפני יצירת האדם, החלה בתאריך כ"ה אדר. ארבעים יום קודם היצירה לא ניכר במציאות מאומה, ובכל זאת מדובר על יום משמעותי בבריאה ובאדם. להורות לנו, גם אם אין האירועים ניכרים לנו, מ"מ ישנם תהליכים פנימיים מתחת לפני הקרקע שתורמים ומביאים עימם את הבאות

15) רב יקותיאל יהודה טייטלבוים, ייטב פנים

ביום הזה עולה השרף באילנות והפירות חונטים, אף שלא נראה מבחוץ השתנות מתמול שלשום, עם כל זה נכנס בפנימיותו בתוכו ושורשו לחלוחית ושרף שמזה מתחיל לחנוט עד אשר יעשה פרי.

16) רש"ר הירש, במעגלי שנה (ח"ב, עמ' קח)

המחשבה השגרתית מה היא אומרת? בבוא עת הפריחה כאשר ייחשף לעינינו האביב ברבבות ציצים ופרחים, או אז נחוגג בצהלה את חג אביב הטבע, אשר ברכו ד', שהוא גם חג אביבנו אנו. אבל המסורת היהודית העתיקה מצביעה בפנינו על האילנות הקרחים עוד בעיצומן של ימי חורף מושלגים, ממתיקה סוד איתנו ולוחשת באוזנינו מוסר השכל, הנה אלה האילנות חוגגים כבר היום את יום התחדשותו של האביב הבא. מבעד למעטה הקליפה הקפואה השסועה האפורה והצוננת, שמכרבלת את האילנות הערטילאיים מתחת לקליפה זו, החלו כבר לפכות במלוא חומם חיים חדשים ורעננים. מה נוקבים ויורדים חדרי בטן, הם דברי המוסר המאלפים המקופלים בבשורת אביב זו, אליה נשכית מפי אילנות החורף עטופי השלג הצחור. צאו וראו אותם עניים סוערים לא נוחמו, ביום הולדת האביב בעיצומו של חורף, בט"ו בשבט, צאו וראו את האילנות בעידן התחדשות הצמיחה שלהם. הלא מקושטים היו בעדי עדיים בסנסני פירותיהם, בזרי עליהם, בפאר ענפיהם

והנה שודדו הפרות, נקטפו, הערים קמשו ונשרו בשלכת, ויבואו רוחות הסתיו וסופות החורף הנועזות ותכרותנה אף את העלה האחרון, נצפו ענף אחרי ענף, נתנו את קליפת העץ למשיסה וקרעוה לגזרים, ירו חיצי כפור שפגעו בלשד לב האילנות, הסתערו עליהם בשיטפונות מטר וברד ועטפוהו במרבדי פתיתים של קרה ושלג, כתרו את העצים ולפתו מכל עבר, ממזרח וממערב, מצפון ונגב טלטלום קדם ואחור, כפפו והשחו קומתם ימינה ושמאלה, עדי עפר. ועל אף כל זאת לא נשברו האילנות, לא הונמכה קומתם חרף כל הפורענות הזו יחגו יום זה בתוך תוכם בפנימיות ליבם, ולנוכח פני החורף ומוראותיו, את חג תחייתם חג האביב

Believing & Planting III

17) תוספות, (שבת לא ע"א ד"ה אמונת)

יאמר ריש לקיש: מאי דכתיב והיה אמונת עתיך חסן ישועות חכמת ודעת וגו' אמונת, זה סדר זרעים - מפרש בירושלמי, שמאמין בחי העולמים וזורע.

18) רב אברהם יהושע העשיל מאפטא, אוהב ישראל (ליקוטי תנך, הושע ד"ה זרעו)

זרעו לכם לצדקה - הנה הצדקה נמשל לזריעה ממש, דכמו שאנו רואין דרך בני אדם כשרוצים לזרוע לוקחים תבואה ומטמינים אותה בארץ עד שנרקבה וחוזרין וצומחין למעלה וכשנגמר גידולה קוצרין אותה ומוציאין אז כמה וכמה פעמים כמו שהוציאו בהזריעה. ומי הוא הפתי יסור הנה ויאמר בליבו מה לי לצרה הזאת להפסיד תבואתי שהוא כבר בעין ולאבדה בידיים להצניעה בארץ שתהא נרקבת ולהיות עיני מייחלות ומצפות שתצמח ומי יודע אם תצלח ולא יגיע לה איזה הפסד חס ושלום ובוודאי מי שהוא אומר זה הוא חסר תבונה ואינו מאמין בה' יתברך, שהגם שלעיני בשר ודם נראה שהוא הפסד וכיליון להתבואה עם כל זה יבטח בה' יתברך שישלח ברכה והצלחה במעשה ידיו ויעלה מכל גרעין וגרעין כמה וכמה גרעינים... כמו כן בעניין צדקה - יש איש אשר ירע לבבו באחיו האביון ומתיירא לפתוח את ידו וליתן, צדקה כי היאך יחסר ממונו בחסרון לא יוכל להימנות ואינו מאמין שה' יתברך ימלא חסרונו ואדרבא יוסיף לו שפע וברכה על דרך מלח ממון חסר אך מי שיש לו איזה שכל ומדע אז הוא מאמין בה' יתברך בכל לבבו באמת כמו בזריעה. כל דבר בעולם קודם שבא לידי השבירה וביטול המציאות אז עדיין לא נגמר שלימות הכלי כי עומדת בכל יום להישבר ולבוא לידי הפסד וכליון. אבל כשבא כבר לידי ביטול ושבירה, ואז נכנס הדבר בבחינת מ"ה. ומזה המ"ה בא התחדשות הארה חדשה להכלי ההוא וזהו שמקיים אותה. כמו התבואה, כל זמן שהיא שלימה בארץ אז אי-אפשר לה שתצמח ותעשה פרי, אך כשהיא נרקבת ובא לידי אפס ואין אז מצמיח הישועה. והבן זה. והנה אף שהשבירה זו הוא כפי הנראה גבורה ודין, אעפ"כ מעוטף בתוכו רחמים גדולים, מחמת שעל ידי השבירה והביטול בא התיקון.

19) הרב משה סופר, חתם סופר (פ, כי תשא ד"ה וראית את)

הנה אנו רואים כמה דברים סיבות מסיבות שונות הנעשים בארץ מתחת, אשר אנו תמהים למה עשה השי"ת ככה. אבל לאחר רבות הזמן אנו רואים ומבינים למפרע הכל כאשר לכל, כל הסיבות תכלית כוונתן כי כולן היו הכנות כדי שיעשה דבר גדול כזה, כאשר היה בנס פורים הריגת ושתי ולקיחת אסתר, וכל הסיבות שהסביבו לדבר הזה הכל היה הכנה להצללת ישראל. אבל קודם שנעשה פתגם המלך אין אנו מבינים, רק מאמינים כי בלי ספק לא דבר ריק הוא, רק ממנו טעם כמוס ונעלם... וזה וראית את אחורי, לאחר שנעשה תכלית הדבר תראה ותבין למפרע מה שהיה ומה שנעשה. אבל פני לא יראו, קודם עשיית הדבר לא יראו ולא יבינו תכליתו.

20) תלמוד בבלי פסחים נ"א

לא כעולם הזה העולם הבא - העולם הזה, על בשורות טובות אומר ברוך הטוב והמטיב, ועל בשורות רעות אומר ברוך דיין האמת. לעולם הבא, כולו הטוב והמטיב.

21) הרב יחזקאל לנדא, צל"ח שם

האדם בעולם הזה אינו מבין הדבר לאשורו ונדמה בעיניו כאילו הוא רעה, כמו החולה שעושין לו תחבושת ויש לו ייסורים והחולה השוטה צועק להסיר התחבושת. אבל החכם סובל בשמחה, וכן הוא ייסורי הרשעים הם תחבושת. אמנם, אחר מותו שרואה ומבין הטוב האמיתי. וכמו כן לעתיד לבוא כשנזכה לזה במהרה, נאמר ביום ההוא אודך כי אנפת בי, שנותן הודאה לשעבר על שנתאנף בו הקב"ה לפי שעה להטיבו באחריתו.

22) שמות רבה בשלח פרשה כג

אמר משה לפני הקב"ה, יודע אני שחטאתי לפניך באז שנאמר ומאז באתי אל פרעה, והרי טבעת אותו לים, לכך אני משבחד באז, הה"ד אז ישיר משה.

23) מלבי"ם ירמיהו פרק א

ובזה אמר על צד הדרוש היטבת לראות, ר"ל השקידה הזאת היא לטובת ישראל והצלחתם

24) ספר במדבר פרק ח, פס' ב

דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאֶמְרָתָּ אֵלָיו בְּהֶעֱלִיתָ אֶת־הַנְּזֹרֹת אֶל־מוֹלֵדֶי הַמִּנְזֹרָה וְאִירוּ שְׂבַעַת הַנְּזֹרוֹת:

25) רש"י שם - בהעלתך. על שם שהלהב עולה, כתוב בהדלקתו לשון עליה, שצריך להדליק עד שתהא שלהבת עולה מאליה (שבת כ"א), ועוד דרשו רבותינו מכאן שמעלה היתה לפני המנורה, שעליה הפהן עומד ומטיב (ספרי):